नगर परिषद शिवाजी महाविद्यालय, मोवाड

ता. नरखेड, जि. नागपूर – ४४१३०३

(राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ नागपूरशी कायम संलग्नित)

(NAAC Accredited 'A' Grade in Cycle-3)

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (NEP) २०२० अभ्यासक्रमानुसार

इ- कन्टेन्ट

विषय: मूल्य शिक्षण अभ्यासक्रम - २

वर्ग: बी. ए. सेमिस्टर २

पेपरचे नाव: भारतीय संविधान (VEC-2: Indian Constituion)

Other Module

प्रश्नसंच

(Question Bank)

*** इ-कन्टेन्ट लेखन ***

प्रा. सुनील नारनवरे

ग्रंथालय आणि माहिती शास्त्र व पर्यावरण विभाग प्रमुख

नगर परिषद शिवाजी महाविद्यालय, मोवाड

(© NPSMM हे मोड्यूल © कॉपीराईटेड आहे. पूर्व परवानगी शिवाय यातील कुठलाही मजकूर छापणे, कॉपी करणे, वेबसाइट वर इंबेडींग करणे दंडनीय अपराध आहे)

© NPSMM

नगर परिषद शिवाजी महाविद्यालय, मोवाड

मूल्य वर्धित अभ्यासक्रम (Value Education Course VEC-2)

B. A. II Semester VEC-2: भारतीय संविधान

प्रश्नसंच

दीर्घोत्तरी प्रश्न

1. उद्देशपत्रिका ही भारतीय संविधानाचा आरसा आहे स्पस्ट करा
2. भारतीय संविधानाची रचना व उद्दीष्टे कोणती आहेत? त्याची वैशिष्ट्ये कोणकोणती आहेत?
3. भारतीय संविधानात मूलभूत हक्कांना का महत्त्व दिले आहे? त्यांची गरज व भूमिका स्पष्ट करा.
4. संविधानाने दिलेली धर्मनिरपेक्षता संकल्पना काय आहे? तिचा भारतीय समाजावर काय प्रभाव पडतो?
5. भारतीय संविधानातील त्रिसुत्री रचना (विधायिका, कार्यपालिका, न्यायपालिका) यांची कार्यपद्धती व परस्परसंबंध स्पष्ट करा.
6. भारतीय संविधानात समाविष्ट केलेले मूलभूत कर्तव्य कोणती आहेत? त्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
7. संविधानातील सुधारणा प्रक्रिया (Amendment Process) कोणती आहे? यामुळे लोकशाही बळकट होते का? स्पष्ट करा.
8. संविधानाने समता आणि सामाजिक न्याय या संकल्पना कशा राबवल्या आहेत? त्या कितपत प्रभावी ठरल्या आहेत स्पष्ट करा?
9. भारतीय संविधानाने संसदेला दिलेले अधिकार कोणते आहेत? कार्यपद्धती स्पष्ट करा.
10. भारतीय संविधानाचे भारतीय समाजाच्या लोकशाहीकरणामध्ये योगदानाचा आढावा घ्या.
11. भारतीय संविधानाच्या निर्मिती प्रक्रियेचे वर्णन करा. संविधान मसुदा समितीची भूमिका काय होती?
12. संविधान मसुदा समितीचे अध्यक्ष डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे योगदान लिहा?
13. भारतीय संविधानाच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची सविस्तर माहिती द्या.
14. संविधानातील कलम 14 (समानतेचा अधिकार) चे महत्त्व आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
15. कलम 19 अंतर्गत दिलेले स्वातंत्र्याचे अधिकार कोणते आहेत? त्यांची मर्यादा स्पष्ट करा.
16. संविधानातील कलम 21 (जीवन व स्वातंत्र्याचा अधिकार) चे महत्त्व स्पष्ट करा.
17. भारतीय संविधानाने स्वीकारलेल्या संसदीय लोकशाही व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये कोणती आहेत?

18. भारतीय संसदेमध्ये लोकसभेची व राज्यसभेची भूमिका स्पष्ट करा.

19. भारतीय संसदेमध्ये विधेयके संमत करण्याची प्रक्रिया कशी असते?
20. केंद्र व राज्य यांच्यातील संबंध कोणत्या आधारावर निश्चित केले आहेत?
21. केंद्र-राज्य संबंधांमधील आर्थिक, प्रशासकीय आणि विधायी संबंध स्पष्ट करा.
22. भारतीय न्यायपालिकेचे स्वरूप व न्यायपालिकेचे स्वायत्त महत्त्व स्पष्ट करा.
23. भारतीय सर्वोच्च न्यायालयाची रचना व अधिकार कोणते आहेत?
24. संविधानातील संघराज्य प्रणाली म्हणजे काय? तिची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
25. भारतीय संविधानातील मूलभूत कर्तव्यांची यादी द्या आणि त्यांची गरज स्पष्ट करा.
26. भारतीय संविधानातील कलम 324 अंतर्गत निवडणूक आयोगाची भूमिका स्पष्ट करा.
27. भारतीय संविधानाच्या पंचायती राज व्यवस्थेची रचना आणि कार्यपद्धती स्पष्ट करा.

लघुत्तरी प्रश्न

1. भारतीय संविधानाची प्रस्तावना काय दर्शवते?
2. संविधानाचा मसुदा तयार करण्यासाठी स्थापन केलेली समिती कोणती होती?
3. भारतीय संविधान कोणत्या देशाच्या संविधानावर आधारित आहे?
4. संविधानाची अंतिम प्रत कोणत्या दिवशी स्वीकारली गेली?
5. भारतीय संविधान किती भाग आणि परिशिष्टांमध्ये विभागले आहे?
6. संविधान मसुदा समितीचे अध्यक्ष कोण होते?
7. संविधान तयार होण्यासाठी किती बैठकांचे आयोजन करण्यात आले होते?
8. संविधान तयार होण्यास किती दिवस लागले?
9. संविधानात कोणते तत्व "स्वातंत्र्य, समता आणि बंधुता" दर्शवते?
10. भारतीय संविधानातील मसुदा समितीचे इतर प्रमुख सदस्य कोण होते?
11. भारतीय संविधानात मूलभूत हक्क किती प्रकारचे आहेत?
12. कलम 21 कोणत्या हक्काशी संबंधित आहे?
13. कलम 19 कोणते स्वातंत्र्य प्रदान करते?
14. कलम 15 कोणत्या प्रकारच्या भेदभावास मनाई करते?
15. भारतीय नागरिकांवरील मूलभूत कर्तव्ये कोणत्या वर्षी समाविष्ट करण्यात आली?
16. भारतीय संसद किती सदनांमध्ये विभागलेली आहे?
17. लोकसभेतील सदस्यांची किमान वयोमर्यादा किती आहे?
18. सर्वोच्च न्यायालयाचे प्रमुख न्यायाधीश कोण असतो?
19. राज्यसभेचा कार्यकाळ किती वर्षांचा असतो?

20.केंद्र-राज्य संबंधांचे कोणते प्रकार आहेत?
21.राज्यपालाची नियुक्ती कोण करतो?
22.कलम 356 कोणत्या परिस्थितीत लागू केले जाते?
23.केंद्र व राज्य यांच्यातील आर्थिक संबंध कोणत्या यादीद्वारे ठरवले जातात?
24.भारतीय संविधान कधी लागू झाले?
25.संविधानाच्या मसुदा समितीचे अध्यक्ष कोण होते?
26.भारतीय संविधान तयार होण्यासाठी किती दिवस लागले?
27.संविधानाची पहिली प्रत हस्तलिखित होती का मुद्रित?
28.भारतीय संविधान कोणत्या घटकांकडून प्रेरित आहे?
29.भारतीय संविधान हे जगातील सर्वात मोठे लिखित संविधान आहे – बरोबर की चूक?
30.भारतीय संविधानात एकूण किती मूलभूत हक्क आहेत?
31.भारतीय संविधानात एकूण किती मूलभूत कर्तव्ये आहेत?
32.संविधानात भारताला कोणत्या प्रकारचे राज्य म्हणून घोषित केले आहे?
33.भारतीय संविधानात संघराज्यीय पण एकात्मिक व्यवस्था आहे – बरोबर की चूक?
34.कलम 14 कोणत्या हक्काशी संबंधित आहे?
35.कलम 19 कोणते स्वातंत्र्य प्रदान करते?
36.कलम 21 कोणत्या अधिकाराशी संबंधित आहे?
37.भारतीय संविधानात मूलभूत हक्क कोणत्या भागात आहेत?
38.संविधानात मूलभूत कर्तव्ये कोणत्या दुरुस्तीनंतर समाविष्ट करण्यात आली?
39.संविधान दुरुस्ती करण्यासाठी कोणती पद्धत वापरली जाते?
40.भारतीय संविधानाची निर्मिती करण्यासाठी घटना समितीची स्थापना कधी झाली?
41.भारतीय संविधान कधी स्वीकारले गेले?
42.संविधान लागू होण्याचा दिवस कोणता आहे?
43.भारतीय संविधानाच्या मसुदा समितीचे अध्यक्ष कोण होते?
44.भारतीय संविधानाचा मसुदा तयार करण्यास किती दिवस लागले?
45.भारतीय संविधानाच्या उद्देशपत्रिकेत कोणती चार मूलभूत तत्त्वे नमूद आहेत?
46.संविधानाच्या उद्देशपत्रिकेत "समाजवादी" आणि "धर्मनिरपेक्ष" हे शब्द कोणत्या दुरुस्तीने समाविष्ट केले?
47.उद्देशपत्रिकेत "लोकशाही" या संकल्पनेचा अर्थ काय आहे?
48.उद्देशपत्रिकेत उल्लेख केलेले "न्याय" कोणत्या प्रकारचा आहे?
49.संविधान उद्देशपत्रिकेत "बंधुता" या संकल्पनेचे महत्त्व काय आहे?
50.भारतीय नागरिकांची मूलभूत कर्तव्ये कोणत्या वर्षी संविधानात समाविष्ट झाली?

51.भारतीय नागरिकांना किती मूलभूत कर्तव्ये दिली आहेत?
52.मूलभूत कर्तव्यांची अंमलबजावणी कोण पाहतो?
53.पर्यावरणाचे संरक्षण करण्याची जबाबदारी कोणत्या कर्तव्यांमध्ये नमूद केली आहे?

***